

Quintessence philolog
ЛУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у
Љубљани, К. НИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у
Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив.
у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф.
Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА,
проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА,
проф. Унив. у Београду.

КЊИГА V.

БЕОГРАД 1925—1926.

II.

У IV књизи Записа и Натписа треба унети из пећских записа ове исправке:

Уз бр. 6373: прѣвсвещен'наго, Павлѣ, пекскыѣ, приложихъ, боудеть, мѣ несть благословено нѣ проклѣто и да мѣ боудеть, инѣ, съ, лѣто, днѣ.

Уз бр. 6505: † повеленїемъ, прѣосвещен'наго, пек. и патрїарха въсѣхъ Срьблѣ и Българѣ и, кврѣ, съписа, приложи его, вѣлицеи, въ ннїже.

Уз бр. 6641: некоиѣхъ странахъ, како и(сть), слоужбѣ, Ѥбожѣць, ѡемлима, и(сть) зде.

Уз бр. 6652: светаа, пакъ оу, пекскои храмѣ възнесенїе бога и спаса, Исоуса. днѣ възданїа и да мѣ бѣдетъ, подьписахъ.

Уз бр. 6653: црквы, ва времѣ, Чер'ноевич, расхищено, самр'ти, Ар'сенїи четврти.

Уз бр. 7269—7271: въ лѣто, помръче, Хаидар, нимѣ.

9. Prilog Bernekerovu rječniku:

Slavisches etymologisches Wörterbuch.

Prelistavajući Bernekerov rječnik palo mi je u oči, kako u njemu ima dosta riječi našega jezika, kojih nema u rječniku Jugoslavenske Akademije, i da treba još mnogo rada, dok dobijemo potpuni rječnik našega jezika.

Već je Berneker upotrijebio više riječi iz moje radnje o creskom narječju, koje po čitavoj svojoj gramatici i po rječniku ide među naj-arhaističnije dialekte našega jezika.

Ja ću ovdje dodati zasad samo nekoliko riječi, kojih nema Berneker, a nema ih ni A. Rj., ili ako ih i ima u B., sve su iz starih pisaca naših, pa je sasvim razumljivo, da Berneker (a i svaki drugi na njegovu mjestu) drži za mnoge od tih riječi da se više ne govore (označeno: „alt čak.“).

Iz ovog priloga vidi se, da imademo dosta riječi, koje nas vežu sa slovenačkim jezikom, a opet ima — samo u čakavaca — riječi, koje su sve do danas očuvana baština iz pradomovine Slavena (n. pr. *orebica*).

aš = *jer* (uopć. čak.).

sub voce *agrest* dodao bih: u Cresu „*gresta*“ (nezrelo grožđe) kao Mikaljin „*ogresta*“.

- s. v. *aleluja*: u C. *aleluja* znači blagoslovenu maslinovu grančicu.
- s. v. *armara*: nije samo „*alt ormar*“, već i danas u čak.
- s. v. *armata* kaže B.: die Form mit *d* wie sbkr., slov. aus span. *armada*. Ali to je iz mletačkoga (isp. *kuñado*, *panada* itd.).
- s. v. *asens*: dodao bih „*jesen*“ u C. kao i u slov.
- s. v. *avor*: *jagorika* (štok. *lovor-ika*).
- s. v. *bacaj*: po selima (na otoku Cresu ima „*baknut* = poljubiti kao u bug.).
- s. v. *barchat*: u Hrv. Primorju „*barhan*“, „*berhan*“ znači žensku suknju (nema Ak. Rj.).
- s. v. *barilo*, *bure* i slov. *burica*: i u Istri (Ak. Rj.) i u Cresu imamo „*buricu*“ u istom značenju.
- s. v. *beteg*: *betežan* (od Marulića do danas: Hrv. Primorje, Hvar).
- s. v. *běľ*: uz stsl., ruski, malor., poljski, dodao bih da se i u Cresu govori „*belmō*“ (bijelo na oku, biona).
- s. v. *biskup*: u C. *biskop*.
- s. v. *blawat*: u C. *blaviten*, *blavitena*.
- s. v. *blek*: u C. *blecic* (ima i Belostenec i Voltić).
- s. v. *bluzgaj*: u C. *bjüzgat*, *bjuzgavica* kao u slov. (ima i Ak. Rj.).
- s. v. *boľ* (*boľ* a): u C. *bōbulg*, *bōbula* (nekaki morski puž), isp. *βομβύλη*.
- s. v. *boľ*: i u shrv. (Ak. Rj., Cres) *bubāt*, *būban* znači kao i u bug.: jako udarati.
- s. v. *bred*, *bresti*: *šel je v brod (f brot)* = senuo je pameću (isp. slov., ruski i poljski; ima doduše slično i u talij. Nema Ak. Rj.).
- s. v. *bumaga*: u C. *bambuk* — *bambukā* (Ak. Rj. nema).
- s. v. *butara*: u C. ime „*Butorica*“, u Hrv. Primorju: malen svežanj drva (najniža jedinica kod kupovanja).
- s. v. *buza*: *būšnut* = poljubiti (u Krasici, na otoku Cresu, dok grad Cres poznaje samo *lobbāt* < *lobzat*).
- s. v. *brz*: najbrže kao slov.
- s. v. *cica*: ne samo „sbkr. alt“, već općenito danas u čak., a „*cucat*“ kao i u češkom (Ak. Rj. nema).
- s. v. *cimiter*: u C. *cimitōrij* (Ak. Rj. samo u 1 piscu).
- s. v. *crky*: *crekav* (Hrv. Primorje, Ak. Rj. nema).
- s. v. *čaca* — *čaća*: u C. samo vokativ: *o-čā* (= oče).
- s. v. *čeln*: u C. *čjēn* (od *člen*, cf. *kjet* < *klet*) na drvetu i u značenju „koljeno“, generacija.
- s. v. *čerp*: *crēp* (sud sa žeravicom, što ga žene meću zimi ispod suknje, da ih grije; sud je obično od bakra).

- s. v. *česnъ*: u C. *cěseň*, *cesňā* (isp. slov., Ak. Rj. nema).
- s. v. *češъ*, *česati*: u C. *cesrāt* (i Belost., Jambr.; poljski *czochrac*).
- s. v. *činъ*, *čīnъ* — *čīniti*: u C. *kojlt* — *kōjin* (*rtbar kōji konōp* t. j. slaže u kolo). I u Dubašnici na Krku; Ak. Rj. ima krivi naglasak „*kōjim*“, a kako je u C. glagol imperfektivan, ima da otpane i upitnik u Ak. Rj.
- s. v. *čirъ*: u C. *čiraj* kao i u slov., (Ak. Rj. samo iz Ant. Dalmatina).
- s. v. *černъ*: u C. *cernīka* (Mikalja, Stulli i slov.).
- s. v. *červenъ*: u C. *cevjēn* (*crven* + *crljen*).
- s. v. *dajъ* — *dajati*: u C. *prodajāt*.
- s. v. *damъ*, *dati*: „*daj*“ = štok. „*ded*“ (opć. čak. i Ak. Rj.).
- s. v. *delto*: u C. *dělbāt* (= dupsti); Ak. Rj. nema.
- s. v. *dějъ*, *děti*: u C. „*on dě*“ (= on kaže); Ak. Rj. ima samo ikavske oblike.
- s. v. *-děj*: *zlodej* u Opatiji i Kastvu.
- s. v. *děva*: u C. (i opć. čak.) „*devīca*“ samo u značenje sluškinje kao što „*junāk*“ (u C.) znači samo slugu. Slično značenje i na Braću.
- s. v. *dolama*: i po selima otoka Cresa (u gradu nepoznato).
- s. v. *dupin*: u C. „*dělpin*“ (dakle nema pravo Berneker: „*Nicht aus älterem *dlpin*“).
- s. v. *emъ*, *imati*; *imъ*, *eti*: u C. *zajēt* (posuditi kao bug.) *najēt se* (kod kakve bolesti i vatre).
- s. v. *etro*: u čak. *jetra* (neutrum).
- s. v. *ědvъ*: *jād* (štok. *gñev*); Ak. Rj. i slov.; opć. čak.
- s. v. *ělovьcъ*: u C. *Jelōvica* (kraj), u Bern. nema za naš jezik.
- s. v. *ěrębъ*: *oreblca* (kao ruski); Ak. Rj. nema.
- s. v. *fraška*: *prašće* (= suho granje), za „*p*“ isp. *poneštra*.
- s. v. *gadajъ*, *gadati*: na Cresu „*ganāt*“ = govoriti (ima samo Parčić).
- s. v. *garajъ*, *garati*: u C. *gar* (debeli korijen kao gorivo drvo); Ak. Rj. nema u ovom značenju.
- s. v. *gněťъ*, *gnětiti*: *sneftt ogěň* (u C. i inače).
- s. v. *gnězdo*: u C. *ñezlō*.
- s. v. *-go*: *ner* (= štok. nego).
- s. v. *gojъ*, *gojъ*, *gojiti*: u C. rana se je *zagojlla*; Ak. Rj. nema u ovom značenju; isto značenje u češkom, polj., malor., luž.-srp. i polapskom.
- s. v. *gordъ*: u C. *ogrāda* = pustolina (isp. slov.).
- s. v. *gostъ*: u C. *gusto* (= štok. često).

s. v. *groms*: u C. *grin* („grin te zell“, „koga grīma!“); Ak. Rj. krivo dovodi tu riječ u vezu s *grītom* (*moľcem*).

s. v. *grots*: u C. *grot* (grlo u boce i bolest u grlu); Ak. Rj. i Vuk imadu drugo znač. Bit će dakle u vezi sa „žbrati“.

s. v. *gušcers*: u C. *kūšcer(-ica)*, isp. slov.; Ak. Rj. nema sa „k“.

s. v. *gvrčp*, *gvrčiti*: u C. *kerc* (Bern. ima pod *kwrcp*, Ak. Rj. izri-jekom kaže, da u nas i u Bug. nema sa „k“).

s. v. *chabp*, *chabiti*: u C. *hebat* (štok. slušati); na sjev. dijelu otoka Cresa, gdje je *ε > a*, ima *hābat*.

s. v. *hip*: nije samo slov., već vrlo često u shrv.

s. v. *hlēbs*: *hjēp* (*hjēba*) u značenju njem. „Laib“ kao i u slov. i u Ak. Rj. za zap. krajeve.

s. v. *chobots*: *kobotnica* (u C.).

s. v. *chrapajp*, *chrapati*: u C. *hrōs* (*hropsti*) — *hropē* = hrkati (slov. i u zap. pisaca).

s. v. *chrizma*: *krizmati* znači i „udariti“ policu (kazniti) (od Marulića do danas).

s. v. *chuds*: *hūdat* (= koriti) ne samo „alt“, već i danas u Cresu.

s. v. *chvorsts*: u Krasici rastu i smokve na hrastu (dakle uopće „drvo“, „stablo“; Ak. Rj. nema toga značenja). U Zoranića rastu jabuke na dubu.

s. v. *chvosts*: u C. *gušč* (= štok. grm) od *hust* + *gust*; Ak. Rj. *gušta* (gušća), — češki *hcāti* — *hčim* = u C. *scāt*, *scīn* (isp. i slov.).

s. v. *igla*: u C. *jlgla* znači i neku ribu.

s. v. *iks*: u C. *jlo* (Ak. Rj. ima jedan jedini primjer, iz Stulicha, s dodatkom St., da je uzeto iz brevijara, i to masculinum). U protestantskih pisaca (A. Fancev) ima neutrum kao i u Cresu.

s. v. *isto*: u C. *jīsto* (štok. bubreg); Ak. Rj. nema.

s. v. *ists*: ne samo u slov. *tīsti* = derselbe, već i u Liburniji (Kastav), a u Vrančićevu rj.: *ta jīsti* = idem.

s. v. — *jašp*, — *jasati*; — *jas*: slov. svete Marije *pāsac* „Regen-bogen“, u Cresu i u Hrv. Primorju: Božji *pās*; nema u Broz-lvek.

s. v. *jata*: *zajātu* (adv.) = mjesto gdje ne duva vjetar, Berneker nema ni približno značenje, nema ni Broz-lvek.; Ak. Rj. *jāto* = zavje-trina, „u naše vrijeme u Istri“ (Nemanić). U Cresu je femininum.

s. v. *jed(š)va*: u Cresu ima i ovakvo značenje: *jedvā* je to on *ucinl* = teško da je učinio, ne će biti učinio. Nema ni Berneker ni Broz.-lvek.

s. v. *jelito*: u Cresu „*olito*“ = crijevo, dakle praslov. značenje, dok Ak. Rj. ima primjer samo za „djevenicu“, i to u formi „jelito“. Broz-lvek. nema nikako.

s. v. *jutro*: u Cresu „*zūtra*“ = štok. „*sjutra*“; nema sa „z“ ni Broz-lvek. ni Ak. Rj., ispor. češko *zýtra*, *zejtra* (čega nema Bern.), st. sl. *zautra*, slov. *zajtra*. Cresko „*zutra*“ bit će „(i)z utra“; ispor. za „u“ bez „j“ „*segūtra*“ i Ustrine (selo na južnom dijelu ostrva Cresa) iz lat. *ustrina* = mjesto gdje su se spaljivali mrtvaci.

s. v. *kalč*: Bern. nema čak. „*kalč*“ i *kalčć* (u Cresu i u Kastvu) = primitivan zdenac. Nema ni Broz-lvek., a Ak. Rj. ima samo imena mjesta, dok pod *e*) ipak kaže: „kao da je ime studencu“.

s. v. *kal'p*, *kaliti*: Bern. ima za štok. *kālīm*, *kāliti* = (das Eisen) *kühlen*, a u Cresu se nalazi samo u ovom značenju: djeca, koja još ne znadu plivati, ona se u moru samo „okale“ (inf. *okallt*). Ovoga značenja nema ni Ak. Rj.; u Cresu dakle nije „die Grundbedeutung „härten“.

s. v. *kandilo*: u Cresu masculinum „*kandēl*, *kandēla*“ kao u starije vrijeme u Hrv. Primorju (Ak. Rj.).

s. v. *kaña*: ruski *канюкъ* „ein im weinerlichen Ton bittender zudringlicher Bettler“, *канючийъ* „durch Bitten lästig fallen“. U Cresu idu djeca „na *koñuš*“, kad ribari ulove mnoge ribe. Isto značenje u Milčetića. (Ak. Rj.), ali tamo je oblik *kañuš*, *kañošiti*, *kañušar*, *kañušiti*. Broz-lvek. nema.

s. v. *katanec*: štok. *kātanac*, *kātānca*, u Dubrovniku „*katānac*, *katānca*“. Tako i u Cresu: *katanēc*, *katancā*.

s. v. *kefal*: štok. *čěfola* „Art Fisch im See von Skutari“, dok je u Cresu „*mūjel*“ (*Mugil cephalus*), a u talij. u Cresu „*cjevolo*“.

s. v. *klam*: u Cresu n. pr. „zub mi se *klānca*“ (= trese), dok u Lici (Ak. Rj.) „klamati, klancati = moriti se idući“. „*Klamāt*“ u Cresu znači „psovati“ (rom. *clamare*; Bartoli je od Udine, posljednjeg čovjeka toga jezika, čuo „*clamúa*“). Broz-lvek. nema ni ono prvo.

s. v. *klavern*: u Cresu „*klaver*, *klaverna*“ = lud, mahnit (Bern. nema ovog značenja). Broz-lvek. nema, a Ak. Rj. u značenju „obijestan“ (Dubašnica na Krku).

s. v. *kliknq*, *kliknqti*: u Cresu „*kjīcat*, *kjīcen*“ samo u ovom značenju: kad na trgu ima mnogo ribe, voća i sl., onda trgovac obali cijenu robi, i to razglasi po gradu čovjek (obično se time bavi samo jedan čovjek u gradu), koji „*kjīce*“. Broz-lvek. nema, a Ak. Rj. pod *b*) proglašivati pred narodom (iz krč. stat. i iz Aleksandreide).

s. v. *klčajp*, *klčati*: u C. „klcat“ (slabo „e“ pred „l“) kao u Belostenca i Stulića „singulto“. Ovo „klca mi se“ ide pod ovu riječ, a ne pod *klčati* broj 2, kako je u Bernekera. Broz-Ivek. nema u ovom značenju.

s. v. *kl'akavš*, *kl'ast*, u slov. *knjāst*, a tako i u C. kao i u starijim rječnicima (Vrančić, Belostenec, Jambrešić, Voltidi).

s. v. *kl'ujp*, *kl'ovati*: štok. imenica glasi „kljun“, dok je u C. „*kjūvec*“; ispor. bug. *kl'uv* i češki *klovec*. Nema Broz-Ivek. ni Ak. Rj.

s. v. *kobyła*: „*kobilār*“ je vrsta grožđa, *kobllica* je skakavac. Oboje u Cr., a Ak. Rj. samo za stare pisce i za Vrbnik.

s. v. *kojlti*: u C. „*kojlt konōp*“ kao i u Dubašnici „konop od mreže u kolo saviti“ (Ak. Rj.); glagol je imperfektivan, zato treba da se izpusti upitnik u Ak. Rj. Berneker nema toga značenja, a nema „*kojiti*“ ni u Broz-Ivek. Bit će isti korijen u „*pocilt*“ n. pr. cipele, koje dobiju nove donove, ako to nije „podšiti“.

s. v. *kokodakati*: Schrei der Henne vorbringen, ali ga štok. nema ni u Bern. ni u Broz-Ivek. U C. i u Ak. Rj. ima.

s. v. *kolovrat*: „*kōlovrat*“ je u C. samo u *pōvraza* (povraz je ona sprava za lovljenje ribe, na kojoj je udica, talij. *togna*) t. j. ono drvo ili pluto, oko kojega se omata „povraz“. Nema u ovom značenju ni Broz-Ivek. ni Ak. Rj.

s. v. *komže*: u Valunu na Cresu „*kamižolin*“ = prsluk, dok se to u C. zove „*burlc*“; u C. *kamižōt* znači suknju, dok je „*sūknja*“ samo od domaće tkanine (sukna). Ispor. Ak. Rj. *kamiž*, *kamižola*, i. sl.

s. v. *kombōl*: *kombōl* — *kombolā* = oveći grozd; isp. Ak. Rj. *kombol* = vješalica i Milčetićev (Ak. Rj.), *kombōlac* = kitica, na kojoj visi po više grozdova koji se suše.

s. v. *kopajp*, *kopati*: u C. *kopānca* = štok. *kōpanja*, Ak. Rj. ima kopanica samo za neku biljku i ime mjesta. Cf. isti oblik u lužičkom „*kopańca*“ i u C. „*palca*“ = daska s drškom, koja se upotrebljava kod pranja rublja.

s. v. *kopyto*: *kopltō* znači u C. i neku crnu morsku školjku, u Dubrovniku „*kopitnjak*“.

s. v. *kosa*: *kōsa* i *koslca* znači u C. samo pletenicu, isp. r. Flechte, Zopf, lit. i starosl. Haarzopf, Haupthaar der Frau. Nema u Broz-Ivek. u značenju pletenice. Ispor. naše značenje sa riječima Ak. Rj.: kao da je starije značenje bilo pletenica.

s. v. *kosnp*, *kositi*: Bern. sbkr. *kōstm*, *kōsiti* „lacerare, vellere“, das wohl ein lter. zu *česati* sein wird. Tome zbilja odgovara cresko

značenje: *nōgavica* ili *rukāv* (g. *rukavā*) se je *okosil(a)*; u Broz-lvek. „krzati se“, Ak. Rj. ima isto značenje pod brojem 2 (kositi 2).

s. v. *kostb*: Bern. ima krivo: sbkr. *kōcka* („c“ dunkel, kann Rückentlehnung aus magy. *kocka* sein), kad već imamo n. pr. *cklo*, (*stkle* = *staklo*), dockan.

s. v. *kōštām*: u C. *guštāt* (Bern. *kosten* urverwandt mit lat. *gu-stare*). Nema Broz-lvek., a Ak. Rj. samo jedan primjer iz XVI vijeka. Ispor. još u C. *gardināl*.

s. v. *kotyga*: *koŕga* u Cresu, Baški, Koštreni, Bakarcu, Čavlima; sred. lat. *cotuca* = tunica clerici; dolazi već u Izborniku Svjat., a u Daničićev Rj. ima o blaž. Lazaru: *kožne kotige*. U C. je *koŕga* samo: ženska suknja od krzna (ovčja koža s vunom).

s. v. *kovφ*, *kuti*, *kovati*: u C. *pōtkov(f)*, *pōtkova* = štok. *potkova*; ispor. stran, strel, koje su žen. r. (cf. i u ostalim čakav. govorima i u naših trubadura „stril“).

s. v. *kpŕ'a*: *kūcar* = vrabac, nema ni Broz ni Ak. Rj. „Kuća“ znači i samo kuhinju. Ispor. Niederle, Slov. Starož. II. oddíl kult. str. 720: Slované balkánští přešli na jih s domem, který měl jednu místnost s ohništěm u prostřed. To značenje iz doba naše seobe ima i u Kumanovu i u Crnoj Gori (cf. ibid. 736): kuća ima ognište, a drugo su odaje ili sobe, sobice, kljjet, ćiler. Isp. još Nied. ibid. 744: Jižní Slované . . . si nepřinesli dolů na Dunaj budované jízby s pecí, nybrž pouze kuču, a v ní starobulý prvotni krb.

s. v. *kračun*: u C. *kracūn*, *kracunā* = mandal; možda je u našoj riječi sačuvano prastaro značenje korijena „*korkv*, *kračiti*“ i „Tag der Wende“ što Berneker ne prihvaća. Nema Broz-lvek., ali ima Ak. Rj.: po sjeverozapadnim krajevima od XV. vijeka.

s. v. *kridlo*: *krilō* pl. t. = suknja, u Hrv. Primorju (Krasica, Sušak); slov. Schoß, Ak. Rj. (str. 543, I. kol. kurzivno „b“: krila, Kittel, Weiberrock u ugarskijeh Hrvata).

s. v. *krivv*: u C. *kriva* (ruka) = lijeva; isto tako prava (ruka) = desna, ispor. lotiški „kréiss — link“, i (Bern. s. v. *lěv*) „daß lat. laevus in Glossen noch „gekrümmt“ bedeutet“. Nema Ak. Rj. *Krivūja*, na Braču (Ak. Rj.) krivulja smokva; u C. je *krivūja* (smokva) iznutra tamno crvene boje: bit će dakle kontaminacija od riječi „kri“ (= krv) i „kriv“. Broz-lvek. nema ni jedno ni drugo.

s. v. *krizma*: *krīzmat* ima u čak. i preneseno značenje: udariti; nema Broz-lvek., a Ak. Rj. samo iz Nemanića (za Istru).

s. v. *krizb*: Premda je oblik „krst“ samo u pravoslavni (isp. Broz-lvek.), ipak se u Cresu kaže u psovci: j . . . ti krst. „Križišće“

kao u slov. Kreuzweg, ali u C. običnije *prekrlž*, *prekrlža*; Broz-lvek. nema.

s. v. *krojŕ*, *krojiti*: *raskrojlt* samo u značenju „razderati“; ispor. i starosl.

s. v. *kroka*: *krök* kod ribara, kad potežu „tratu“ (mrežu); ima i u Dubr., Belinu, Belostencevu i Stuličevu rj., ruski: Eintrag, Einschlagen beim Weben. Takvih grčkih riječi u životu pomoraca ima više, n. pr. sidro, strop.

s. v. *krompir*: *kumpir* u C., Istri, Lici, Herc. (cf. i Ak. Rj.), bug. kompéri, polj. kumpery, malor. kompera (sve bez „r“). Broz-lvek. nema ni „krumpir“.

s. v. *krop'a*, *krop'ŕ*, *kropiti*: *kröp* u C. znači naglu kišu velikih kapljica; isp. slov., nema ni Broz-lvek. ni Ak. Rj.

s. v. *kroso*: u C. *krôšna* (pl. t.) = stan, stativa i vrsta domačega (primitivnog) sedla (pravo sedlo zove se *sedlô*). Prema tome je Bernekerova etimologija (koji kaže „veilleicht“) ispravna. Ak. Rj. ima slično značenje t. j. vrsta sedla.

s. v. *krovъ*: *pokrŕov(f)*, *pokrovâ* samo u značenju „Deckel“ (isp. slov.), a nikad u značenju pokrivača, *guña*, čebeta.

s. v. *krul'ŕ*, *kruliti*: u Cresu i na Rijeci „creva *krûle*“; Broz-lvek. nema. Berneker: sbkr. grunzen.

s. v. *kry*, *krve*: u C. *krî*, *kŕvi* (slabo „e“ pred „r“), isp. slov.

s. v. *krstъ*: *kresnik* (g. *kresnikâ*) je onaj u C., koji zna prekrstiti i ozdraviti čovjeka; isp. ruske oblike sa „kre-“ i slov. prezime Kresnik. Nema Broz-lvek. ni Ak. Rj.

s. v. *krstujanin*: *kerstijân* = uopće čovjek; vidi u Bernekera druge primjere za to značenje: u rus., franc., alb., njem. U mletačkom je govoru isto; poznata je ona šaljiva: bilo je na brodu 20 cristiani e un prete. Ne mora da bude pogrješka, kad u starih pisaca dolazi ova riječ sa „i“ (kako kaže Ak. Rj.).

s. v. *kuhiña*: *kûharica* znači u C. i veliku žlicu, kuhaču.

s. v. *kujajo*, *kujati*: — *kuñajo*, *kuñati*: u C. „on *kûja*“ = štok. *kûñâ* (drijemati, osobito kad se sjedeći klima glavom; ispor. i Ak. Rj. primjer iz Stulića: *za kujati* = spuštati krilo, malor. *kujáty* = säumen, hocken, slov. *kújati se* = schmollen.

s. v. *kukurëkajo*, *kukurëkati*: uopće čak. *kukurŕkat*.

s. v. *kurva*: C. *kûrba*, u Ak. Rj.: po sjeverozapadnim krajevima i u Slovenaca.

s. v. *kustъ*: ruski: Strauch, u Cresu u obliku „*gûšć* — *gušćâ*“ (naslonjeno na gust); ispor. štok. *gušta*, *guštara*; Ak. Rj. nema „*gušć*“.

s. v. *koil'p*, *koiliti*: u Cr. *on koili* mj. *cvili* (tako u sjevernih Slavena [češki, poljski]) valjda zato, što je to onomatopejska riječ. Ispor. i Daničićev primjer u Ak. Rj. za Fužine (o prasetu).

s. v. *kechno*, *kechnoti*: u C. *kjihät*, *kjšen*, štok. (Vuk) *kthäm*, Ak. Rj. rjeđe kišem.

s. v. *kemet*: u Valunu na Cresu *kmetić* = sviňa, isto značenje i u Dubašnici na Krku (i ako rjeđe). Nema u tom značenju ni Broz-lvek. ni Ak. Rj.

s. v. *kepedzv*: kao u lit. *kuningas*, *kunigas* „Herr, Priester, Pfarrer“, tako i „don“ u talij., dum u Dubr. za svećenika, na Cresu „naš gospodin“ = naš svećenik, župnik. Ispor. i češko „kněz“.

s. v. *kerčp*, *kerčiti*: u C. *kerč* se kao u kajk. i ruskome „sich krankhaft zusammenziehen“; bit će isto: *ovđ stablō se krāci* (od silna ploda); imenica glasi „*kērc*“ = Krampf. Nema „grč“. Broz-lvek. nema imenice, a glagol nema ovoga značenja.

s. v. *kerma*: Berneker nema za naš jezik u značenju stražnjeg dijela lađe, a ipak je to sasma obično značenju u čitavom našem Primorju.

s. v. *kerpa*: uopće čak. *křpat* kao u slov. (V. vrsta) = štok. *krpiti*; Ak. Rj. ima.

s. v. *kvto*: *kī*, *kā*, *kō* ima Bern. za slov., a nema za čak.

s. v. *kysno*, *kysnoti*: u C. *kīselina* znači ocat (acetum, got. *akcit*); Ak. Rj. nema u tom značenju; *kīselica* = štok. *ljutina* (Sodbrennen).

s. v. *kyta*: *kīta* (Cres i inače) = grana kao u slov.; Broz-lvek. nema toga značenja, Ak. Rj. ima.

s. v. *k'or*: *cōrav* = uopće slijep (turska riječ na ostrvu!).

s. v. *lacman*: *lācman* kao u Crnoj Gori: etwas verächtliche Benennung eines Deutschen u. Italieners oder überhaupt eines Westeuropäers. U Cr. uopće za stranca (s prezirom).

s. v. *ladan*: u C. *ledōnja*, nekako drvo kao ladonja u Ak. Rj.

s. v. *lakerda*: u C. *lokārda* „scomber scomber“, a mlet. *lanzarda* (*scomber colias*) = *plavica*. U južnoj Dalmaciji *lokarda* = *scomber colias*, a *skuša* = *scomber scomber*.

s. v. *las*: u C. *skomīni*, češki: dělají se mi laskominy = mich wässert den Mund; isp. Stulli i Iveković u Broz-Ivekovića.

s. v. *latun*: *latūn* (g. *latunā*) = Messing, i u ruskom; bit će talij. *ottone* + član i naslonjeno na riječ „lata“ (= limena ploča).

s. v. *laty*, *latvov*: u C. *lāta* = kanta (limena) i limena ploča (isto i u mlet. u Cresu); Ak. Rj. nema.

s. v. *lat'ρ*, *latiti*: u C. kao u štok. *lātiti* = uhvatiti, a u Hvaru znači „tjerati“; ispor. *hitati* = uhvatiti i (u C.) baciti. Ispor. i Ak. Rj.

s. v. *lavr*: u C. *jāgorika* = lovorika (od *javor* + *lovor*), Ak. Rj. *javorika*.

s. v. *lavuta*: *lēgut* u C. znači vrstu lađe; Broz-lvek. nema, a Ak. Rj. samo kao muzikalni instrumenat, premda ima primjer iz Barakovića, koji se odnosi na lađu. Druga arapska riječ bila bi: *Arsān* (dio grada u Cresu), *orsan* u Dubrovniku.

s. v. *lazar*: *lāzar* znači u C. „jadan čovjek“, ispor. i ruski; Broz-lvek. i Ak. Rj. nemaju.

s. v. *laz*: *laz* u Cresu ženskoga je roda; isto značenje u Ak. Rj. pod *b*), gdje je masculinum.

s. v. *lējρ*, *liti*: u C. *lēt*, *lejēm* (isp. *smēt*, *smeje*“), štok. drukčije akcent (*lījē*), u inf. nema u Broz-lvek. „le-“. Imenica glasi *lej*, g. *lejā* = lijevak; ispor. i polj. *lej*.

s. v. *lēsa*: *lēsa* (u C.) kao slov. *lesica* „kleines geflochtenes Zauntor“; ispor. Ak. Rj. *lesa* pod *c*). Broz-lvek. ima malo drukčije značenje.

s. v. *liganj*: *līganj*, *līgnji* (pl.) = sepia loligo (u čak.), u Cresu *kalimari*, mlet. *calamari*. Ak. Rj. samo iz Belostenca.

s. v. *lis*, *lisica*: u bug. i u Cr. *lesica*, sa „e“ nema ni Broz-lvek. ni Ak. Rj.

s. v. *lit*: *līkof*, g. *līkova* kao u slov.: Zeche oder Mahl, das am Abschluß einer Arbeit gegeben wird (germ. lit. — kop = Leihkauf); Broz-lvek. nema, u Ak. Rj. ne valja tumačenje, da je „v“ zato, jer u našem jeziku nema „f“, dajbudi u nekijem krajevima. Bar za čak. to tumačenje ne vrijedi.

s. v. *lobžρ*, *lobžati*: u C. *lozbāt*, *lōzbe* (metateza); Berneker me je krivo citirao t. j. *lobzat* mj. *lozbat*. Iter. je *lobizāt*, *lobīže*.

s. v. *log*: u C. *podlōg* = hipoteka; nema u Broz-lvek.

s. v. *lopata*: *lopacica* = Schulterblatt, lat. *scapula* i Ak. Rj., ispor. i slov.; (u Cr. ima abstrahirani nastavak *-cica*, štok. *-čica*).

s. v. *lourāta*: mlet. *orada* (vrsta ribe). Oblik *lourata* dokazuje, da je uzeto iz rom. (dalm.) *aurata* + član („t“); ovaj „t“ je dalji dokaz, da Romanskij nema pravo sa svojim tumačenjem naše „ovrate“, ispor.: Vasmer, Rocznik slaw. IV. str. 182—3. Naša *ovrata* (u Dalm.) — *lourata* (u Cresu) nije dakle ni talij. *orata*, ni mlet. *orada*, ni lat. *aurata*, već je dalm. izvora; ispor. za „ov“ od „au“ u „sv. Lovréc“ (g. sv. Lovreca). Krivo tumači našu riječ iz talij. i Ak. Rj. (iz talij. nije ono „ov“, a iz mlet. nije ono „t“). Za član, koji je srastuo s imenicom, ispor. i *lumbrela* = la ombrella.

s. v. *lušija*: u C. *lušija* od ilir.-rom. *lixivia*; nema pravo ni Ak. Rj. ni Berneker, da je *lušija* od talij. *lisci(v)a*, jer bi onda bio naglašeno *lušija* (i štok. i čak.).

s. v. *luža*: *lug* znači u C. mokar pepeo kod pranja rublja, njem. Lauge; u Broz-lvek. samo: *lug* vidi pepeo, Ak. Rj. samo jedan primjer.

s. v. *lškš*; *lščř*, *lščati*: u C.: *ono se lešči*, inf. *leščet*, ispor. staročeski *lščieti* se, staropolj. *lszczeć*; u istom značenju u Stulića *laštiti se* (Ak. Rj.).

s. v. *lbgokš*: u Hrv. Primorju „*ni mi lāzno* = nemam vremena; Broz-lvek. nema, ispor. Ak. Rj., odakle se pravo ne vidi ovo značenje.

s. v. *luds*: u C. *jušk?* = tuđ kao u slov. i polj., Berneker citira za naš jezik samo Archiv (Jagićev) 33, str. 364; u Ak. Rj. str. 315, kol. II. Sasma isto je postanje slovenskoga „*tud*“ od gotskoga *piuda* = ljudi.

s. v. *l'ul'ajp*, *l'ul'ati*: u C. *lulāt* (štok. „*l'*“), ispor. *ule* = štok. *u/e*.

s. v. *luts*: „*jūt*“ znači u C. „*kiseo*“ (*kiselina* [ocat] je *jutā*); ispor. štok. *ljutina* Sodbrennen, *ljütak* „wilder Granatapfel“, Mikalja: *ljut* = octen.

s. v. *majš*: *maj* znači u Cresu i drvo, što mladić donese uoči prvoga maja pod prozor djevojci; ispor. ruski, slov., češki, polj., luž. i Ak. Rj., koji ima „granu“ mj. stabla. Broz-lvek. nema.

s. v. *mama*: u C. samo u vok. *o-mā!* (i *o-čā!*), ispor. Ak. Rj. U vokativu ima i: *māja mōja!*; inače „*māt*“.

s. v. *koristš*: u C. adv. *za* — *korist(t)* = uzalud; nema Broz-lvek. ni Ak. Rj. — Akcenat je u imenice kao u Dubr. *Niš* — *koristi* znači ništarija, ništa — čovjek.

s. v. *marmorš*: u C. *brāmor*, ispor. slov. *bramor* s. v. *mormorš* i Gundućevo (dubr.) *brijeme*, franc. *marbre*.

s. v. *martinš*: *martin* znači u C. kao u polj. ungehobelter Mensch i kao slov. *martinec* Art Wasservogel; nema toga značenja ni Broz-lvek. ni Ak. Rj.

s. v. *mas*: *māsa* kao u slov. (iz mlet.) „previše, veoma“.

s. v. *med'a*: *menik* (g. *menikā*) znači u C. kup kamenja u maslinicima, slov. *mejnik* „Grenzstein“; nema Broz-lvek., Ak. Rj. *međnik*. U Hrv. Primorju „*umějak*“ znači šumicu; ispor. Janko Pravěk str. 44: Vždyt' prastaré slovo *med'a* (mežda) značilo původně as „les“.

s. v. *melko*: *mlēc* (g. *mlecā*) znači u C. neku vrlo sitnu ribu; ispor. Ak. Rj. i češko *mlečník*, polj. *mleczak*. Broz-lvek. nema.

s. v. *mežul*: *mužól* u C. kao u slov. (lat. *modiolus*) = čaša; ispor. za *modiolus*: *grē poplit mēricu*; Broz-lvek. *žmul*, *žmuo*, *žmulj*.

s. v. *osěf*: Ak. Rj. *osap* (g. *ospa*), isto što *ospa*, *osip* (samo iz Stulićeva rj.); ispor. i Niederle, Slov. Starož. IX, str. 111: obilní daň, kterou západní Slované platili německé říši, resp. tomu komu jí císař nebo jeho zastupce přepouští; slula *osep*, *osyp*; původní *osъpъ* (od *spъpъ* — suti).

s. v. *otrōk*: u Kastvu znači dijete, isp. Janko, Pravěk str. 75: slovo *ot-rokъ* znamená v praslovanštině toho, kdo ne umí mluvit (dítě); a kako inorodni zarobljenici nisu znali govoriti slavenski, otrok označuje i roba.

Sušak, 9. VIII. 1925.

Dr. Mate Tentor.

10. Неколико података о изговору њ у XIII и XIV в.

Познато је (в. на пр. преглед код Решетара, Archiv Јагићев XVI 352—368; XVIII 1—9) да се јужни изговор јата јавља у хиларским споменицима у последњим десетинама XIV в. Међутим ја сам га, испитујући наше латинске и талианске повеље, нашао и знатно раније, нешто у XIII в. и знатно више у целом XIV веку. Примере за њ ја износим овде, не упуштајући се даље у оцену њихове вредности и остављајући стручњацима — филолозима да то учине. У свом излагању ја ћу почети од краја XIV века и спуштаћу се у све дубљу прошлост.

У уговору Ђурђа Страцимировића са Млечићима од 14. априла 1396 г. помиње се *contrata usque diviciam stiena* (Listine 4, 367).

У једној признаници посланика бана босанског Твртка од 1. новембра 1372 г. помињу се *homines Bieliachi u qui vocantur Diedich de Paroa* (Бџлики и Дџдић, исп. В. Ђоровић, Краљ Твртко I 102).

У записницима дубровачког Већа Умољених стоји да је 25. јула 1379 г. примљена у манастир кћи *Dragi de Biela* (Monumenta Ragusina 4, 224).

У јулу 1376 помиње се дубровачки трговац *Tuerdach Bieloevich* (l. c. 150—1).

Новембра 1369 помиње се у Дубровнику посланик Николе Алтомановића *Џериер Rogatich* (Црџп; Споменик XI 101).